Ny bergvärmepump på Vist kyrkogård

Vist kyrkogård
Vist Prästgård 3:1
Vist socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Linnéa Hernqvist

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Vist Prästgård 3:1
Socken	Vist
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningar	-
Fastighetskartans blad	646_54_50 och 646_54_00
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktnings-övervakning
Lst beslut	2021-06-30
Lst dnr	431-16921-2020
Lst handläggare	Tom Carlsson/Åsa Westin
ÖLM dnr	0125/21
ÖLM projektnr	001815
Undersöknings-id	202100904
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Vist-Vårdnäs pastorat
Projektledare	Linnéa Hernqvist
Personal	-
Rapportansvarig	Linnéa Hernqvist
Fältarbete	2021-09-07
Foto	Digitala bilder
Fynd	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Linnéa Hernqvist
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2021:48 © Östergötlands museum

Ny bergvärmepump på Vist kyrkogård

Innehåll

Sammanfattning 2
Inledning 4
Områdesbeskrivning och tidiga arkeologiska undersökningar. 4
Syfte och metod. 5
Undersökningsresultat 5
Referenser 5

Omslagsbild: Vist kyrka, sedd från nordost. Foto: Linnéa Hernqvist, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD
Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I september 2021 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Vist kyrkogård i samband med markarbeten inför utbyte av bergvärmepump. Större delen av schaktet var stört av äldre kabel- och ledningsschakt. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid undersökningen.

Linnéa Hernqvist
antikvarie

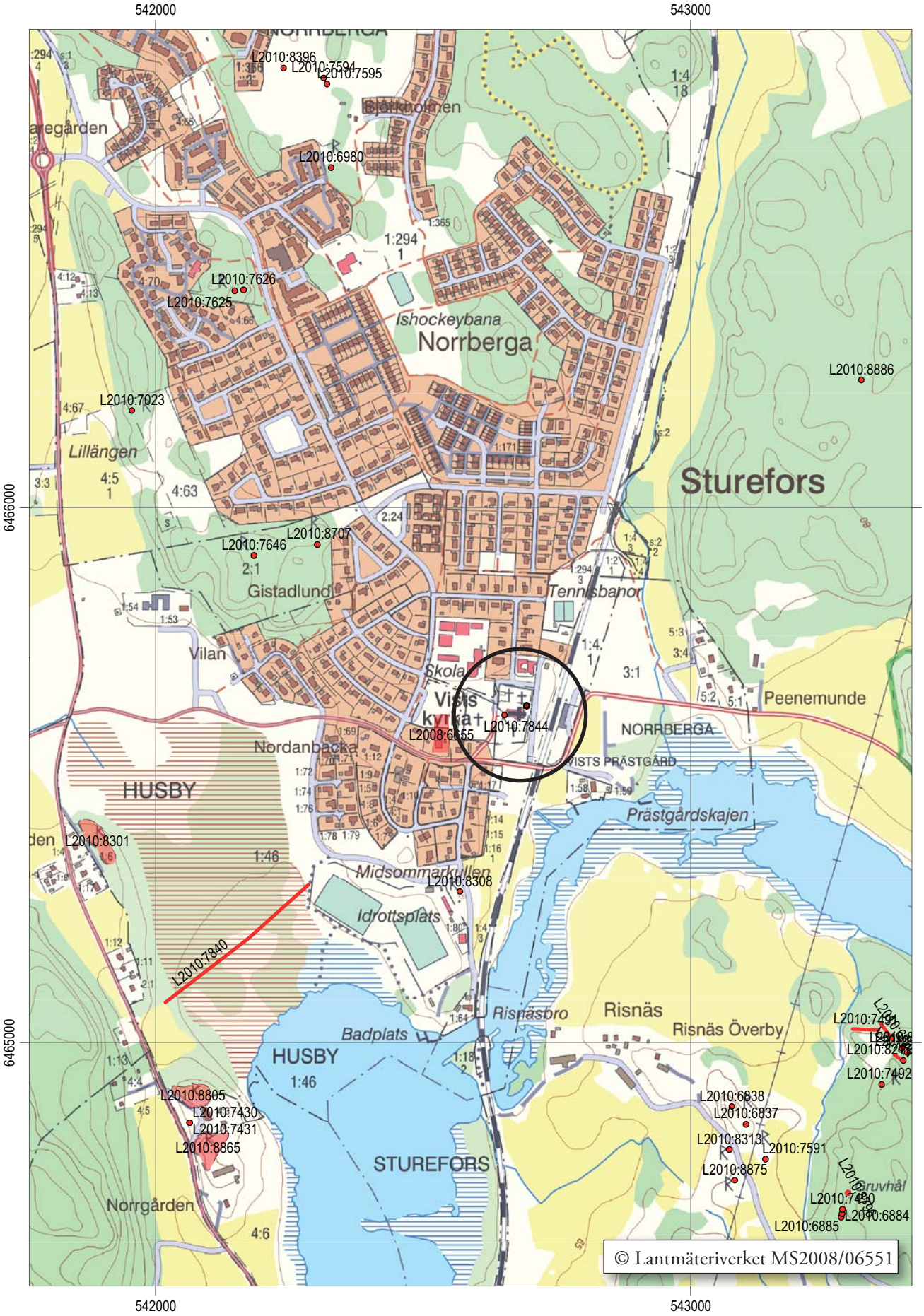

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Den 7 september genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Vist kyrkogård i Vist socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Undersökningen föranleddes av planerad borrning och schaktning för att byta ut den befintliga bergvärmepumpen.

Undersökningen genomfördes efter beslut och på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. Kostnadsansvarig var Vist-Vårdnäs pastorat. Projektledare och rapportansvarig var Linnéa Hernqvist.

Områdesbeskrivning och tidiga arkeologiska undersökningar

Vist är en medeltida socken och omnämns 1283 som *Husby*, 1332 som *Husaby Wist* och 1370 som *Wistbo* socken (Kreutz 2006). Den första kyrkan på platsen uppfördes sannolikt under andra hälften av 1100-talet. År 1745 uppfördes en ny kyrka där delar av den medeltida kyrkans murar återanvändes. Efter en förödande brand 1961 återuppbyggdes kyrkan med samma grundplan som den tidigare, med undantag för det torn som uppfördes vid sakristians plats på kyrkans norra sida. Den västra delen av kyrkogården tillkom under 1930-talet (Kreutz 2006). I kyrkans nordmur har en runsten påträffats som idag står på kyrkogården bredvid kyrkans entré (L2010:7844, RAÄ Vist 124:1).

Runt kyrkan har flera arkeologiska undersökningar ägt rum. År 1992, när kyrkogården skulle utvidgas åt söder, genomfördes en utredning där det framkom en härd och fem stolphål, eventuellt från 1600 - 1700-tal (Tagesson 1992).

År 1998 grävdes några schakt precis intill kyrkan, norr om kyrktornet, med anledning av anläggning av bergvärme (som nu aktuellt arbetsföretag skulle ersätta). Där var det mycket omrört och inget av arkeologiskt intresse hittades (Ohlsén 2000).

Norr om nya kyrkogården genomfördes år 1999 en schaktningsövervakning vid parkeringen intill skolan utan att något av arkeologiskt intresse framkom (Ternström 2001).

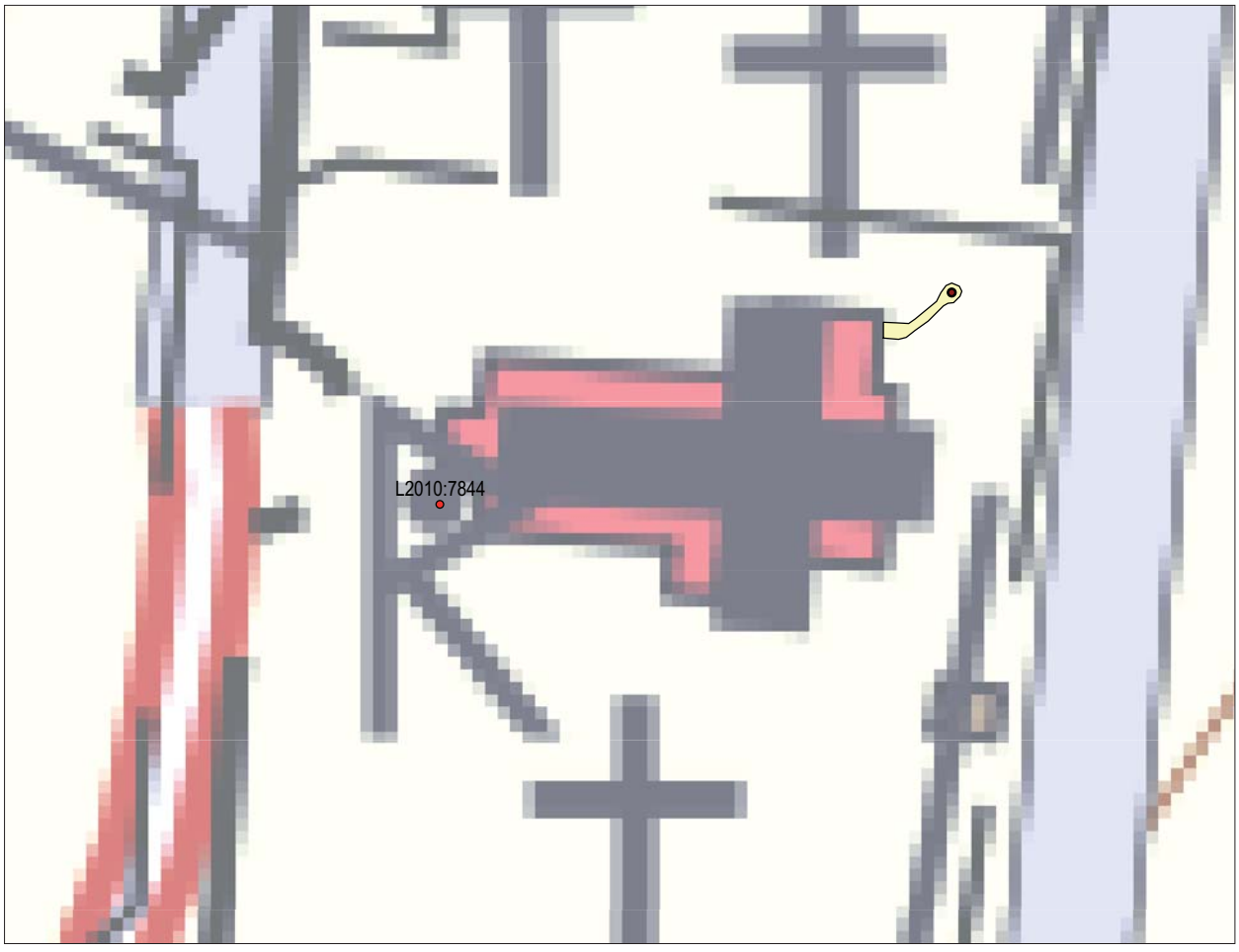

Figur 3. Undersökt schakt är markerat i gult och nya borrhålet i mörkrött. Väster om kyrkan står runsten L2010:7844. Skala 1:600.

År 2005 genomfördes en schaktningsövervakning omedelbart norr om den gamla, östra delen av kyrkogården utan att något av arkeologiskt intresse framkom med undantag för en recent grop (Räf 2015).

Precis utanför det västra kyrkogårdsområdet utfördes år 2017 en förundersökning på idrottsområdet nära Vist skola inför exploatering. Vid undersökningen framkom flera lämningar som kunde härledas till den medeltida gårdstomten Husby (L2008:6655, RAÄ Vist 269) samt sju stenskodda stolphål med oklar datering (Olofsson 2017).

År 2019 genomfördes en schaktningsövervakning i samband med grävning för ny el och belysningsfundament inom kyrkogården utan att något av arkeologiskt intresse framkom (Hernqvist 2019).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var i första hand att tillse att fornlämning berördes i så lite omfattning som möjligt. De fornlämningar som eventuellt kunde framkomma vid schaktningen skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning, samt om möjligt dateras. Eftersom kyrkan har en lång byggnadshistoria ansågs det möjligt att såväl äldre murverk som övertäckta gravmonument kunde komma att beröras av arbetet.

Det undersökta schaktet mättes in digitalt med RTK-GPS och beskrevs. Arbetet fotodokumenterades. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Undersökningsresultat

Mellan kyrktornets östra vägg och det nya borrhålet öppnades ett 7 meter långt, 0,80-1,4 meter brett och 0,70 meter djupt schakt. Den västra halvan var störd av äldre lednings- och kabelschakt som dels korsade och dels följde schaktets riktning. Den östra halvan av schaktet innehöll fyllnadsmassor av brun siltig lera med inslag av små bitar murbruk, tegelsmul, tegelbitar samt sten.

Figur 4.Schaktsträckan var mycket störd av äldre ledningar. I förgrunden syns nya borrhålet. Foto mot SV, Linnéa Hernqvist, ÖM

Referenser

Hernqvist L. 2019. *Ny belysning på Vist kyrkogård. Vist kyrkogård, Vist socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.* Östergötlands museum. Rapport 2019:56.

Kreutz J. 2006. *Vist kyrkogård. Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering.* 2006. Östergötlands länsmuseum. Östergötlands länsmuseums arkiv.

Ohlsén M. 2000. *Vist kyrka, arkeologisk förundersökning, Vist socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Östergötlands museum. Rapport 7:2000.

Olofsson A. 2017. *Stolphål i Husby. Arkeologisk förundersökning inom fastigheten Husby 1:46, Vists socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Östergötlands museum. Rapport 2017:19.

Räf E. 2015. *Fjärrvärme i Sturefors.* Arkeologisk förundersökning. Östergötlands museum. Rapport 2015:1.

Tagesson G. 1992. *Vist 1:6, Vist socken, Linköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning 1992.* Rapport Östergötlands länsmuseum, dnr:191/92.

Ternström C. 2001. *Vist skola. Vist socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning 2001.* Östergötlands länsmuseum. Rapport 70:2001.

I september 2021 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Vist kyrkogård i samband med markarbeten inför utbyte av bergvärmepump. Större delen av schaktet var stört av äldre kabel- och ledningsschakt. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid undersökningen.

ISSN 1403-9273
Rapport 2021:48

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM